

ΑΙ ΗΡΩΤΑΔΕΣ ΤΩΝ ΔΗΜΟΤΙΚΩΝ ΤΡΑΓΟΥΔΙΩΝ

ΜΑΡΙΑ Η ΠΕΝΤΑΓΙΩΤΙΣΣΑ

Η ώραία τών Πενταγιών και τὰ πρώτα θύρατά της.—Ο έρωσ στά βουνά της Δωρίδος.—Όπου τὸ μῆλο πέφτει στὸν Τουρκάκη.— Τραγωδία έρωτος, ζήλειας και εκδικήσεως.—Στὰ χεῖλη ενὸς βαρῆθρου.—Τὶ ἀπέγεινε ὁ Θανάσης Δασκαλόπουλος και τὰ τσαπράζια του.— Καριδιές γεμάτες λαχτάρες και μιση.

Στὰ Σάλονα σφάριον τραγιά και στὸ Χρισὸ κριάρια
Και στὴς Μαρίας τὴν ποδιά σφάριζονται πολλὰκάρια!

Δὲν ὑπάρχει σὲ ὅλη τὴν Ἑλλάδα χωρὶ πού νὰ μὴν ἀκούγονται συχνὰ οἱ σίτχοι αὐτοί. Τους τραγουδοῦν στοὺς γάμους, στὸ πανηγύρια, στὰ γλέντια, σὰν ὕμνο στὴν αἰώνια ὁμορφιά, σὰ δοξολόγημα στὴν περίφημη Μαρία τὴν Πενταγιώτισσα, τὴν ἱστορικὴ και μοιραία γυναίκα. Γιατὶ ἡ Μαρία ὑπῆρξε ἕνας ἀπὸ τοὺς γυναικείους ἐκείνους χαρακτῆρες τοὺς ὁποίους ἡ φύσις προορίζει γιὰ τὴ συμπάθεια και τὸ θαυμασμὸ τῶν ἀνδρῶπων, ὁμοσθηπὸτα και ἄν φερθοῦν στὴν κοινωνία. Οἱ Πενταγιοί, τὸ μικρὸ χωριὸ τῆς, ἔγινε γιὰ κάμποσο καιρὸ τόπος τριμορῶν γεγονότων, πού θὰ εἴλεγε καινεὶς μυθιστορηματικά, ἂν δὲν τὰ ἐβεβαίωσαν ἀξίπιστοι μαρτυρία. Στὸ χωριὸ αὐτὸ, κατὰ τοὺς πρώτους μετὰ τὴν Ἑλλ. Ἐπανάστασι χρόνους, ζούσε ὁ Δασκαλόπουλος, νοικοκυρὸς τιμῶς και σεβαστὸς, ἀρετὰ πλούσιος. Ὁ Δασκαλόπουλος εἶχε ἕνα γιου, τὸ Θανάση και δύο κόρες, τὴν Ἐλένη και τὴ Μαρία. Ἡ Μαρία ἀπὸ μικρὴ ἄρχισε νὰ δείχνει σημεῖα ζοφρῆς και ἀνυπόστατης καλλονῆς. Σ' ὄλο τὸ χωριὸ εἶχε γίνε ὄνομαστὴ γιὰ τὰ μάτια τῆς, τὰ «μεγάλα χρυσογάλανα μάτια» πού ἐξέθανε στὸν ἀνεύρινον αὐτὰ κάποιον ρεθμα πού θάμπωνε και μάγευε σὸν τὰ μῆλια τῆς Γοργόνης. Μὲ τὸν καιρὸ ἡ Μαρία ἐμίσωσε σὸν ἀδρὴ κοπέλλα, μὲ θαυμασία κορμοστασιά, μὲ εὐνοιαμὸ στήθη, ἐνθὸ τὸ θεῖο προσώπὸ τῆς ἔλαμπε σὰν ἥλιος. Και τὰ παλληκάρια τοῦ χωριοῦ ἄρχισαν νὰ δαυμονίζονται γι' αὐτὴ. Ὁ δρόμος ἀπὸ τὸν ὁποῖον θὰ περνοῦσε ἡ Μαρία γιὰ νὰ φτάση στὴ βουθὸν θὰ ἦταν πάντα πιασμένος ἀπὸ τοὺς τευμένους πού περιμεναν τὸ πέρασμά της. Τὴ νύχτα, γύρω ἀπὸ τὸ σπιτι της, ἀντιχούσαν περιπατῆ τραγουδία και τὶς Κυριακῆς, σὸν χοροστάσι, τὰ παλληκάρια ἐμάλλωναν ποῦ νὰ πρωτοπαῖση στὸ σουργὸ τὸ παχουλό και ἄπρο χερί της Μαρίας. Στὴν περιωρισμένη ἐκείνη κοινωνία, ἀνάμεσα στις ἀσθητῆς ἐκείνες ψυχῆς, ὅπου και ἄλλως νὰ καλονοιτῆζε καινεὶς τὴν γυναίκα ἡ τὴν ἀδελφὴ τοῦ ἄλλου ἐθεωρεῖτο ἀμάτημα ἀσυγχώρητο, τὼρα ἐκμυσταρῶσε μὰ αὐθάδεια κ' ἕνας ἀσυγχώρητος ὕδατος. Θὰ εἴλεγε καινεὶς οἱ ἡ ὁμορφιά της λυγερῆς ἐκείνης ἦρθε νὰ καταπατήση τις ἄγιες παραδόσεις, τὴ σεμνότητα και τὴν ἀρετὴ τοῦ Ἑλληνικοῦ χωριοῦ.

Τὼρα ἡ μητέρα της Μαρίας πέθανε. Μετὰ ἔξη μῆνες πέθανε και ὁ πατέρας της. Τὰ δύο κοριττὰ μείναν ὄρφανὰ. Ὁ Θανάσης, ὁ ἀδελφὸς τους, ἐρχότανε σπιτὶ ἀπὸ νύχτα σὲ νύχτα, γιατί ὅλη τὴν ἡμέρα τὴν περνοῦσε στὰ χωράφια και στ' ἀμπέλια, φροντίζοντας γιὰ τὴν πατρικὴ περιουσία. Ἡ Ἐλένη ἂν και μεγαλύτερη δὲ μοροῦσε νὰ ἐπιβλήῃ στὴ Μαρία, γιατί εἶχε ἀδύνατο χαρακτῆρα. Ἐπειτα και αὐτὴ σὲ λίγον καιρὸ παντρεύτηκε σ' ἕνα χωριὸ τῆς Ναυπάκτου και ἀκολούθησε τὸν ἄντρα της. Ἐτσι ἡ Μαρία ἔμεινε μόνη, ἀφέντισσα τοῦ σπιτιοῦ, τῆς ὁμορφιάς της και τῆς καρδιάς της.

Και τὰ παλληκάρια ἄρχισαν ἄφοβα πειὰ τις ἔρωτικῆς τους ἐπιθέσεις, τὰ λόγια, τὰ χαμόγελα, τὰ περιπαθῆ βλέμματα και τὰ τραγουδία. Και ἡ λυγερὴ, τῆς ὁποίας ἡ φύσις, δυνατὴ και ὀρμητικὴ ὅσο και ἡ κάλονη της, ἐφλόγιζε τὸ ἀντιμῶνο ἐκεῖνο κορμί μέσα σὲ ἴσα νεῖατα πού τὴν ἐτριγύριζαν, ἐλευθέρη πειὰ ἀπὸ βλαμὴ παραδόθηκε ἐλαφρῆ, τρελλῆ, στὸ διαλεχτὸ τῆς καρδιάς της, στὸν Τουρκάκη.

***

Ὁ Τουρκάκης ἦταν παλληκάρι μὲ ἀρετὴ περιουσία, ἕνας ἀπὸ τοὺς καλύτερους ὑποψηφίους γαμπροῦς τοῦ χωριοῦ. Πολλῆς λυγερῆς τὸν ἐκαίωσαν γι' ἄντρα του, περισσότερο ὅμως ἡ Τασούλα, ἔξαδελφὴ της Μαρίας. Και δταν ἡ Μαρία παρουρομένη ἀπὸ τὸ πάθος της ἐεμυσταρῆθη στὴν ἔξαδελφῆ της τις σχέσεις της μὲ τὸν Τουρκάκη και τὸν σχεδιαζόμενο γάμο του, ἡ Τασούλα ἐμάνιας και ὀρκίστηκε νὰ ἐμποδίσῃ μὲ ὅλα τὰ μέσα τὴν ἐνωσί τους. Και ἐπειδὴ ἄλλον τρόπο καταλλάλλοτερο δὲν εἶχε, ἀνεκόνισσε στὸ Θανάση, τὸν ἀδελφὸ τῆς Μαρίας, τοὺς κερνοὺς ἐρωτικῆς της.

Ὁ Θανάσης ἦτο πολὺ φιλότιμο παλληκάρι και καθόλου δὲν ἤθελε παραδεχθῆ δτι ὁ Τουρκάκης, στενὸς τὸν φίλος, μοροῦσε νὰ ἐπιβουλεύῃ τὴν τιμὴ του. Ἡ Τασούλα ὅμως ἐπέμενε καταγγέλλουσα πολλὰ και ὀρισμένα σφάματα τῆς Μαρίας και τοῦ Τουρκάκη. Ὁ Θανάσης ἐπέσιθ νὰ παραμνεύσῃ μόνος του και νὰ βασιλεύῃ.

Μιὰ μέρα λοιπὸν προφασίστηκε δτι ἐξέφυγε γιὰ τοξεῖδι σὲ μακρινὸ χωριὸ, ἐγύρισε κρυφὰ και κρύφτηκε στὸ κατάρι τοῦ σπιτιοῦ, ἐκεῖ πού οἱ χωρικοὶ ἀποθηκεύουν σιτάρι και ἄλλα χρήσιμα.

Ὁ Θανάσης δὲν περιμενε και πολὺ ἐκεῖ κρυμμένος. Ἡ Μαρία, ἀνύποπτη, ἐκάλεσε εὐθὺς τὸν Τουρκάκη στὸ σπιτι της. Ὁ Θανάσης

ἀπὸ τὸ κατάρι ἔλαβε τρανὴ ἀπόδειξι τῆς ἐλοφρότητος τῆς ἀδελφῆς του και τῆς προδοσίας τοῦ φίλου του. Ἐξὸ φρονῶν ἀπὸ τὸ θυμὸ του, ἐπήδησε κάτου και ὤρμησε κατὰ τοῦ Τουρκάκη. Ἡ Μαρία στὴν ἀρχὴ κείνου δασάλευτη, αστασιμένη ἀπὸ τὸ ἐαφρικό φανέρωμα τοῦ ἀδελφοῦ της, μὰ γόγγυσα συνήλας και βλέποντας τὸν ἐξομένο της νὰ κινδυνεῖ ἐτρέξε νὰ τὸν προστατεύσῃ. Ὁ Θανάσης ἐμάνιασε τότε πειὰ πολὺ γιὰ τὴν πράξι της αὐτῆ. Ἐχοντας τὼρα νὰ καλαῖψῃ μὲ δυν, ἀρπαξε ἕνα τοσκουῖρι πού βρέθηκε ἐκεῖ κοντὰ και χυμῆσε κατὰ τῆς Μαρίας, χτυπώντας τὴν τυφλά. Ἡ Μαρία ἐμπῆξε τις φωνῆς: «— Βοήθεια! βοήθεια! Μὲ σκοτάνουν!». Ἐτρέξαν οἱ γείτονες και τὴν ἐγλύτασαν καταματωμένη.

***

Ἀπὸ τὰ χτυπήματα τοῦ Θανάσης ἡ Μαρία ἔμεινε ἀρετῆς μέρες στὸ κρεβάτι. Ἄμα ὅμως σηκώθηκε και ἐαντιεῖθε τὸν ἐρσσητὴ της, τὰ πρώτα της λόγια ἦταν ἡ καταδίχη τοῦ ἀδελφοῦ της.

— Θέλω νὰ πιά αἷμα ἀπ' τὸ Θανάση! τοῦ εἶπε μὲ ἔξαψη.

Ὁ Τουρκάκης στὴν ἀρχὴ δέλησε ν' ἀνισταθῆ στὴ φοβερῆ αὐτῆ ἀπαίτησι τῆς ἐρωμένης του. Ἄλλ' ἡ Μαρία εἶχε τὴν πειστικὴ ἐκείνη ἐγλύωτια τῶν ματιῶν, τὴ διοβολικὴ ἐκείνη ἐγλύωτια, και ὁ Τουρκάκης δὲ μπόρεσε πειὰ νὰ πῆ ὄχι. Ἀποφασίστηκε λοιπὸν μεταξὺ τους νὰ σκοτωθῆ, νὰ βῆ ἀπὸ τὴ μέση ὁ Θανάσης. Νὰ ἐξαφανισθῆ μυστικά, ἐαφρινά, ὅσοι ποτὰ νὰ ἦ μάρτυρ ὁ κόσμος τῆ ἀπέγνευσι: Και τὴ στιγμή ἐκείνη τὰ μάτια της Μαρίας τῆς Πενταγιώτισσας ἔλαμπαν, ὅσοι τὰ μάτια της ἀρετῆς Μήδειας δταν ἀπεφασίσε τὸν τὸ θάνατο τοῦ ἀδελφοῦ της τοῦ Ἀψυρτου.

Ὁ Τουρκάκης ἐπιστεπῆθηκε τὸ μυστικὸ του τοῦτο σὲ δύο συγγενεῖς του και ἐξήγησε τὴν συνδρομὴ τους. Και ἐπειδὴ ἐπληροίετῃ ἡ γιορτὴ τῆς Ἀναλήψεως—ὄποτα σινειθίζεται στὰ μέρη της Δωρίδος, ἐκείνοι πού ἔχουν πρόβρα νὰ προσκαλοῦν στις στανές τους ἄλλους ποῦδὲν ἔχουν και νὰ γλεῦν—ἀπεφασίσθη ὅσοι οἱ δύο αὐτοὶ καλέσουν τὸ Θανάση στὴ δικὴ τους στανή, στὸν Σεροβῶνι.

Ὁ Θανάσης δέχτηκε τὴν πρότασι και τὴν ἡμέρα τῆς Ἀναλήψεως οἱ τρεῖς νεοὶ ἐβραγαν και ἦσαν και τραγουδῆσαν στὸ Σεροβῶνι ἀπὸ τὸ πρῶν ὡς τὸ βράδυ. Ἄλλ' ὅταν ὁ Θανάσης ἐπρότεινε νὰ πανε σὸ χωριὸ δ' ἕνας ἀπὸ τοὺς φίλους τοῦ εἶπε ἐυθὺς, κρατώντας τὸν ἀπὸ τὴ φροστανεῖλα:

— Κάτες τῶρα... Ἐδῶ φάγομε, ἐδῶ και θὰ κοιμηθούμε!

Ὁ Θανάσης ἦταν ἐαλιμένος και ἀπὸ τὸ κρσσι. Δέχτηκε λοιπὸν νὰ μείνῃ. Και κοιμηθῆκανε στὸ βουνο, κατὰ σειρὰ. και οἱ τρεῖς κοντὰ στὴν ἀκρὴ ἐνὸς φοβεροῦ και βαθιτάτου βαροθρου.

Ὁ Τουρκάκης παραμνευε ἐκεῖ κοντὰ. Και δταν ἐνοιωσε ὅτι ὁ Θανάσης ἀποκοιμήθηκε, πῆγε ἀπὸ πάνω του και τὸν ἐχτύπησε στὸ κεφάλι μ' ἕνα τοσκουῖρι. Τότε ἐξυπνησαν και οἱ ἄλλοι δύο και τὸν ἀποτελειώσαν μὲ τὰ μαχαίρια τους. Ἐπειτα τοῦ βγάλανε τὰ τσαπράζια, τοῦ πήρανε ὅσα χρήματα εἶχε ἐκάνω του, τὰ ρούχα του, τὸν τυλίξανε στὴ φλοκάτα του και τὸν πετάξανε μέσα στὸν Κάρκαρο. Ὁ Κάρκαρος αὐτὸς εἶνε βάραθρο κατακοιτεῖνο και μὲ γκρεμῶς. Στὸ βάθος τοῦ ἕλαμνε πάντοτε νερὸ και ἀνακαζέει γεροῦ μολὶς οἰζῆς μέσα τὸ παρμακοῦ λιθαράκι.

Οἱ τρεῖς δολοφόνοι ἐγύρισαν ἦσους στὸ χωριὸ τους και ὁ Τουρκάκης πῆγε στὸ σπιτι της Μαρίας και χτύπησε τὴν πόρτα της. Ἐκείνη τὸν περιμενε μὲ ἄγνοια. Ὁ Τουρκάκης εἶδωσε στὴν ἐρωμένη του τὰ τσαπράζια τοῦ ἀδελφοῦ της, τὰ ματωμένα τὸν ρούχα και τὸ τοσκουῖρι—τὸ ὄργανο τοῦ ἐγκλήματος. Ἡ Μαρία εὐχαριστήθηκε. Τὸ ἀνθρώπων αὐτὸ ζῶο, στὸ ὁποῖον ἡ Φύσις εἶχε δώσει ὄρατα μορφή ἀγγελική, ἄλλα καρδιά τίγρης, ἐπλυνε τὸ αἷμα ἀπὸ τὸ τοσκουῖρι, ἐδίπλασε τὰ ρούχα και τὰ τσαπράζια και τὰ κρύψανε στὸ βάθος της κασοῦλῆς της.

Τὰ ἐπισκολεύθησαντα δραματικὰ γεγονότα, θὰ ἐξιστορησομε στὸ ἐπόμενο φύλλο. Σταχυολόγος

✱

Η ΑΓΑΠΗ

Αὐτὰ τὰ μάτια σ' τῶμορφα, μὰ φρούδια τὰ γραμμένα, Αὐτὰ μὲ κάνουν κ' ἄρσσωτῶ, μὲ κάνουν και πεδαῖνον. Πάρε τὸ τουρκεμάκι μου και σῶρε 'ς τὸ κνήγη. Κ' ἂν βρῆς περδῖνια σκότα 'σσε, τραγῶνια βάρσσε τῶ, Ἄν εἴρης και τὸν ἄντρα μου, οἶξε και σκότωσε τὸν.

